

VÝCHOVOU K LEPŠÍ CÍRKVI.

Mluva času.

Od začátku světové války, t. j. od 20 let vybočila Evropa ze zdravých kolejí moudré životosprávy, takže stále od možné a žádoucí plnosti životního stylu odpisujeme. Stále hodně živoříme a neznamenanáme nikterak citelně politickým tiskem ohlašovaného *decrescenda* současné „krise“, každou chvíli se hlásí odněkud *dies atri* tápajícího a bouřícího lidu, ženoucího se za lepším zítřkem, neboť ani včerejšek ani dnešek nevyhovuje. Evropa ztratila starou víru v staré pravdy a hodnoty, ale víry v nové pravdy a spasitelnější hodnoty nenalezla. Bloudí, hledajíc, zkouší, tápajíc. „Nebo víme, že všecko stvoření spolu lká a spolu ku porodu pracuje až posavad. Pakli čehož nevidíme, toho se nadějeme, tedy toho skrze trpělivost očekáváme.“¹⁾ Žijeme nadějí v lepší příští.

Lidstvo zkouší to s falešnými proroky, kteří „v slibných řečech lidské moudrosti“ kreslí mu před jeho hledajícími zraky kýžený ráj, aby po něm prahla jeho hladovící duše tím více, čím dále je od něho přítomnost. Po trpkých zklamáních lidstvo ztratilo víru k těm, kteří mu připomínají odvěkou pravdu a zkušenost otců, že „základu jiného žádný položití nemůže mimo ten, kterýž položen jest a jímž jest Ježíš Kristus,²⁾ jehož zásady byly sice od moderních stavitelů nového „ráje“ pohozeny, zneváženy a znehodnoceny, ale kteréž přece jen stále zůstávají hlavou úhlovou pro štěstí a blaho člověčenstva. Vyhýbá se jim, a přece na ně padá a o ně se rozráží v bolestech. Hledá nový opěrný bod, ale namnoze nachází jen hrozný „hřebík“. Statistika zoufalců dosahuje takové výše za r. 1933, že budí všeobecný úžas. Mimo pokusy vykazuje za minulý rok v celé republice celkem 4.544 sebevražedných zúctování se životem. Z toho enormního čísla, jež zařazuje Čsl. republiku v popředí evropských zemí hned za Maďarsko a Německo, připadá na Čechy 2.875, Moravskoslezsko 1058, na Slovensko 525 a Podkarpatorusko 86. V hlavním městě Praze docílilo se smutného rekordu 347, takže toliko 18 chybí, aby připadala průměrně na každý den jedna sebevražda. To je ponurá bilance životního rytmu a vyhlídka velmi neradostná. Nová „plnost času“ na všeobecně pocíťovaném přelomu doby, jež volá po Spasiteli.

Zde se naskytá mimořádná příležitost pro církev, aby dokázaly, že jsou na výši svého poslání, aby napravily hříchy minulých věků a nově získaly ztracenou důvěru, jelikož zapomínaly, že cíl jejich snah není z tohoto světa. Všeobecně se prohlašuje, že stojí nízko v kursu, že se neosvědčují, že dohrály svou úlohu.

¹⁾ Řím. 8, 22—25.

²⁾ I. Kor. 3, 11.

Moderní lidstvo se od nich odvrací. Právem? Do jisté míry. V jednom ohledu očekává od nich zázračný účinek čarovného proutku, přehlížejíc jejich sílu, že ony sestávají z lidí. Neplní-li své úlohy, že jí neplní lidé. My všichni neplníme v církvích svých povinností. Každý z nás musí pracovat na vnitřní obrodě, aby obnovil se skrze nás pak celý svět, aby přišlo království Boží napřed do nás a skrze nás pak připravovalo se zrození lepší budoucnosti. My jsme nedbali hlasu církví, my jsme s nimi byli spíati toliko právně a zevně, ale nestarali se, aby v nás proudila míza „vinného kmene“, ne duch světa, ale Duch Boží skrze Krista. Spoléhali jsme se jen na zásah zevní, „shůry“, ale neplnili vůle Otce, jenž je v nebesích podle svých vlastních sil a možností. Křesťanství naše bylo ani ne nedělní, ale toliko sváteční příkrasou, zatím co mělo být „solí“ všedních dnů, světlem, kterým jsme si měli svítiti ve všech okamžicích života do všech našich povinností, bojů, zmatků a bouří. V druhém ohledu církve ve svých vůdcích ztrácely se zřetele svůj úkol hlavní, aby neshromažďovaly pokladů, jež rez a mol kazí, ale získávaly nesmrtelné lidské duše pro Boží pravdu a dokonalost podle jeho vůle. Pěstovaly více činnost ekstensivní, místo aby vyvíjely raději více horlivost intenzivní. Honily se za vnější mocí podceňující sílu vnitřní, sháněly se po počtu nestarajíce se o to, co podnikají pro vnitřní náplň. Chlubily se vnějším leskem, uznáním světa, zapomínajíce na uznání své hlavy, Mistra, který nebyl z tohoto světa, ani jeho pravda, ani jeho království, které „násilí trpí“. Reformovaly mnohdy ne sebe, ale jeho učení, přizpůsobovaly se málo jeho zásadám, ale více upravovaly jeho evangelium svým zájmům a plánům. „I spadl příval a přišly řeky a zaválí větrově a obořili se na ten dům, i padl, a byl pád jeho veliký.“³⁾

Ale bylo v úradcích prozíravé Boží moudrosti, aby ž jejího „navštívení“ tisícovým zástupům zasvitlo Boží zjevení: rozvířilo se po převratu nové duchovní proudění i v tom výše nastíněném zmatku a suchoparu. Náboženské hloučky nadšenců seskupily se v nové obrodné církevní útvary, aby v ušlechtilém úsilí o království Boží dokazovaly, že jejich rada aneb dílo není z lidí, ale z Boha.⁴⁾ V příštím roce 8. ledna budeme se chtít pochlubiti radostí z patnáctiletého trvání a působnosti v národě naší československé církve. Jak vyzní odpověď nepředpojatého historika z odstupu, zda plným právem se můžeme pochlubiti netoliko trváním, ale hlavně působností, kterak jsme přispěli k přestavbě starých řádů a převýchově českého člověka, k nápravě zlořádů, ke štěstí národa uplatňováním ducha evangelia? Nepřípodobňujeme se příliš tomuto světu, místo abychom se ztravovali vytrvalou snahou připodobniti svět tváří Boží? Na prahu 15. výročí připomíná nám psycholog a sociolog naší církve, že zdatnost

³⁾ Mt. 7, 27.

⁴⁾ Sk. ap. 5, 38 n.

a křesťanskou vyspělost nesmíme měřit jen „podle množství zahraniční korespondence, která svědčí o přátelských stycích se vzdálenými církvemi“, nýbrž také a vedle toho tím, „jak se osvědčujeme ve vzájemné součinnosti doma a ve své poplatnosti k apoštolské radě.“⁶⁾ Hic Rhodus. Nikoliv jen zevní úspěchy na poli mezinárodní diplomacie, nýbrž pro odůvodnění naší jubilejní radosti budeme hledati též důvody daleko hodnotnější na poli nábožensko-mravních úspěchů, kterak se o tento svůj přednostní úkol my všichni podle povolání přičiňujeme slovem a skutkem. Kristus vytýkal boječtivým horlivcům shon za úspěchy zevními a nedbalost v péči o duši těch, jejichž duchovní blaho jim bylo svěřeno: „Běda vám, zákonníci a farizeové pokrytci, že obcházíte moře i zemi, abyste učinili jednoho novověrce, a když bude učiněn, učiníte jej synem zatracení dvakrát více, nežli jste sami.“⁸⁾ „Co k věčnosti?“, to budiž naším vodítkem i měřítkem pro naši církevní práci! Je to sice těžší a nevděčnější, ale záslušnější, protože cílí církve přiměřenější.

Náš sociolog nám však pro náš nesnadný úkol poněkud zachmuřuje výhled ve své knize svými výklady o různorodosti členstva ČČS, ideové situaci, z níž se zrodila naše církev, jakými neurčitými a skoro by někdo mohl vyrozuměti, že získávala více periferními „výzvami o nutnosti nastoupiti na nové cesty, než zvěstováním nejhlubších pravd o Bohu a vcítěním se v tragický dosah dramatického dějství, jehož jevištěm je lidská společnost a zvláště jednotlivé duše jejich příslušníků.“⁷⁾ A jeho kombinace z třídění nám rovněž nemůže býti polštářičkem k úplně spokojenému dolce far niente: „Nevyspělost náboženského smyslu a převaha zřetelů světských u částí příslušníků československé církve“ a zmínka o vlivech „svedené vůle“ u některých příslušníků církve⁸⁾ také nemůže nikterak zvýšit jubilejní jásot. A přece chceme se i pochlubiti církví a z ní se radovati i při diagnose jejich dětských a sezonních nemocí, za niž můžeme býti jen povděční za účelem korektivu a usměrnění našeho úsilí! Co tedy máme dělat, kterým směrem nasadit? O tom není pochyby, že neklesneme na mysli, věduce, „že ten, kterýž začal ve vás dílo dobré, dokoná až do dne Ježíše Krista.“⁹⁾ „Když tedy jest Bůh s námi, i kdo proti nám?“¹⁰⁾ Zabezpečením hospodářské soběstačnosti mnoho zajisté dobrého vykonáme, vypracováním právního řádu jsme vývoji církve také prospěli, organisací sociální práce ukazujeme, že to s praktickým křesťanstvím doopravdy myslíme a jistě tím srdce tisíců získáváme. Formulovali jsme si

⁶⁾ Dr. F. M. Hník, *Duchovní ideály československé církve*. Praha 1934, 143.

⁷⁾ Mt. 23, 15.

⁸⁾ Dr. F. M. Hník, *sp. cit.* 98—99.

⁹⁾ I. c. 100—101.

¹⁰⁾ Filip. 1, 6.

¹¹⁾ Řím. 8, 31.

církevní nauku, chtějíce, aby církev měla páteř. Ale hlavní věc jest: Kterak žádoucí duchovní smýšlení a lepší mravnost vnéstí do hlavy, srdce všech členů církve, do jejich odborů, jednot a rad, abychom se všichni proměnili obnovením mysli své,¹¹⁾ odumřeli a nesloužili hříchu, ale Bohu v Kristu Ježíši,¹²⁾ abychom po duchovních věcech horlivě toužili a ku povznesení církve se vzájemně rozhojňovali,¹³⁾ krátce: kterak toho docílíme, aby v nás žil Kristus? Bůh dává sice vzrůst, ale teprve, když Pavel štípil a Apollo zaléval.¹⁴⁾ Bůh působí sice v nás, skrze nás, ale *i s námi!*

Nejjistější a nejspolehlivější prostředek, kterým povzneseme a zajistíme církev, jest a zůstane: náboženskomravní výchova členstva. Výchovou vneseme do ní ideálního ducha, výchovou docílíme organické vnitřní jednoty, výchovou všech vrstev církevních zabezpečíme její žádoucí budoucnost. *Výchova vůdců, lidu a mládeže*, toť náš synergismus s Bohem na vinici církve, jenž působí i přes její hranice, toť kouzelný klíč k nejutěšenějším vyhlídkám pro stavitele Božího chrámu v blaživé záři svítání na východě k lepšímu příští. Je pravda, že jsme získali na milion pro naše církevní bratrství, ale počtem se ani tak nechlubíme, jako spíše, „k jakým zřetelům obracíme jejich zrak a jak své příslušníky vychováváme“. Podněcuje se někdy význam praktické theologie, a přece tato na výsost důležitá výchovná činnost je hlavním jejím pracovním výsekem a zařazuje se do jejich dvou hlavních odborů: *duchovenské péče a náboženské výchovy*. Nespoléhat se opovázlivě na Boží milost, ale činit, což jest v našich silách, které nám Duch Boží k tomu účelu podle svého nejvyšší moudrého plánu nesterpně rozděluje, ne abychom je nechali v nás dřímati ladem, ale „pros těn oikodomèn“, k budování církve,¹⁵⁾ abychom jimi prospívali sobě i druhým, zvláště byla-li nám svěřena ta duchovní výchovná péče církevním úřadem čili duchovní mocí. Je sice pravda, že doznává Pavel: „A rozdílné jsou moci, ale tentýž jest Bůh, který působí všecko ve všech“, ale On nás chce použít k svému otcovskému výchovnému plánu secundum donationem, „jakž ráčí“, t. j. jak za záhodno uznává, *abychom s Ním spolupracovali k sebevýchově i výchově jiných* a tak „se snažili pak dojíti darů lepších“ též k prospěchu či výchově a povznesení jiných.¹⁶⁾ Rozmanité jsou způsoby, metody neb prostředky, směřující k tomuto vznešenému výchovnému poslání církve a každého z nás podle rozmanitosti rozdílných charismat, podle různých okolností, příležitostí a okolností, ale všechny jsou posvátny svým původem i určením a všechny na vý-

¹¹⁾ Řím. 12, 2.

¹²⁾ I. Kor. 6, 6.—10.

¹³⁾ I. Kor. 14, 1.—12.

¹⁴⁾ I. Kor. 3, 6.

¹⁵⁾ I. Kor. 14, 12.

¹⁶⁾ ib. 12, 6.—31.

sost účinný, abychom jimi převychovávali a vychovávali Pánu církev v duchu jeho zásad a našeho nejlepšího vědomí.

Nechám nyní promluvit k vám muže, jenž je v tomto oboru praktické teologie daleko více uznávaný, nežli jsem já a jenž má světové zkušenosti a zásluhy literární i v očích vědy i římské církve, třebaš je sám svobodomyšlný protestant. Je to ředitel vysokého studia D. O. Eberhard, jenž má neobyčejné porozumění pro moderní světové pedagogické reformní proudy. Ve svém posledním velkém díle světového rozhledu „Welterziehungsbewegung“¹⁷⁾ píše o nevšední důležitosti výchovy tak, že s ním projevují úplný souhlas: „Zajisté, že toliko Bůh může život vyvolat, víru zbudit, zbožnost a lásku do srdcí zasadit; Bůh ukazuje cíle a stanoví světové normy, jež zavazují. Ale lidé smí konat pro jeho svatého Ducha průkopnické služby a On očekává od lidí, kteříž poddáni jsou slovu pravdy, aby činili das Menschenmögliche, aby přiváděli své hledající bratry ku bráně tvůrčí duchovní dílny a živě jim kladli na srdce rozpor a napětí mezi tím, co má být a co jest“ (239). „Křesťanská výchova stojí vždy v napětí mezi božskou aktivitou a aktivitou (lépe reaktivitou) člověka, ale napětí není samo v sobě nepřeklenutelnou protivou, nýbrž cestou zum Einswerden, t. j. sjednocení; napětí jest vždy jen tam, kde nad protivami existuje vyšší jednota“ (240). I výchovná naše práce děje se z víry; věříme, že Bůh nás i naši součinnost chce, že však to myslí doopravdy, sesílá-li s nebe oheň charismatu. Přesto však zůstává nedotčeným základní poměr božského a lidského, napětí mezi metafysickým a empirickým, úkol křesťanské antropologie vedle teologie, kdež jednak pronikáme až ku hranicím pedagogiky a setkáváme se vždy opět s lidskou omezeností, ale jednak zjišťujeme nepostrádatelnost lidského vychovatelství ve službách vyššího světa“ (244). „Ekumenická pedagogika chrání před bezbožností pedagogiky, orientované světsky a čistě náboženskopsychologicky. Ekumenická pedagogika chrání však před přehnaně duchovně orientovanou pedagogikou toliko transcendentní a theocentrickou. Zůstává v napětí mezi božským a lidským činitelem a odtud se jí dostává možností i hranic její účinnosti, ale ona je si též vědoma...“ že napětí (Spannung) nesměruje k štěpení (Spaltung) a ztrnulosti, kacířskému rozporu nebo indiferentnímu postoji, nýbrž napětí je trvalým úsilím dvou, kteříž mají snahu po sjednocení. Napětí patří dle božího řádu k životnosti člověka a životné zákonitosti tohoto světa. Kdyby bylo (napětí) odstraněno, znamenalo by to buďto úpadek do temnoty, zatvrzelost v neužitečnosti, smrt ducha anebo — to, co zde na zemi povždy zůstane toliko toužebným

¹⁷⁾ „Kräfte und Gegenkräfte in der Völkerpädagogik, Furche — Verlag G. m. b. H., Berlin, stran 253. (Není stoupencem K. Bartha, aspoň rozhodně ne v ohledu stanoviska dialektické teologie vzhledem k nábcz. pedagogice.)

práním: věčný život, sílu a harmonii, jednotu a blaženost. Napětí je cestou ku sjednocení". (245.)

Obrodnou účinnost výchovy v širším smyslu slova dobře vystihovala všechna reformní hnutí a společenské nové útvary ať církevní neb světské, které nově formulovaly pravdy, hledaly nové cesty a třídily hodnoty. Vzpomeňme jen na Valdenské, Husa, České Bratry, Luthera, ale i Lenina a j., jak dobře vystihovali význam výchovy pro převýchovu světa. Napodobme jejich lidovýchvonné úsilí v podobných okolnostech! Lenin na př. se vyjádřil: „Naši revoluční výstavbu musíme hájiti více než prostřednictvím ozbrojené moci, prostřednictvím výchovy.“¹⁸⁾

S blížícím se 15. výročí založení naší církve nastává radostné vzrušení oslav, vzpomínek překonaných obtíží, prožitých bojů a docílených značných úspěchů i pokroků. Je to doba dlouhá pro toho, kdo ji činně a s živou účastí prožíval, ale přece jen kratinká pro bezpečně zdůvodněné soudy pro neb proti vůči otázce: Jak se osvědčila a co vykonala neobyčejného před tváří věčnosti, aby se mohla zdobiti korunou vítězství ve světle měřítka Nejvyššího Soudce? Chloubu naši chceme raději hledati „ve svědectví svědomí našeho“ a ve svých dětských nemocech, potížích a pochybeních,¹⁹⁾ abychom objektivní přehlídkou úkolů připomenuli sobě cíl a snad i korektiv pro další směr a tempo naší práce. Z radostných i kajících pohnutek, z lásky k naší církvi pojal jsem myšlenku této jubilejní úvahy: „*Kterak výchovou lidu a mládeže v nejširším rozsahu dvou uvedených odborů praktické theologie dospějeme k lepší církvi?*“ (Pokračování.)

Dr. R. Urban.

R. Urban

VĚŘÍCÍ PŘÍRODOZPYTEC.

(Dokončení.)

Leč důkazy a důvody tyto si nesmí představovati nikdo tak, jak jejich podání v obvyklém slova smyslu rozumíme. Lodge si je tu vědom nesmírných obtíží výkladu jednotlivých případů, které sem patří i nehotovosti vysvětlujících hypotes. Ulpívá konečně na dvou možnostech, o nichž však ještě bude rozhodovati budoucnost. Případů z duševní pathologie, najmě případů hysterie používá v duchu Myersově k analogii, která by mohla vyzníti otázkou: zdaž nedopadneme jednou tak, jako onen duševně nemocný ze Salpêtrière, který jedné chvíle procitá k světlému okamžiku; zdaž i my neprocitneme také jednou k vyšším stupňům duševního bytí?

¹⁸⁾ O. Eberhard, l. c. 32.—33.

¹⁹⁾ II. Kor. 1, 12., 12, 5.—6.

VÝCHOVOU K LEPŠÍ CÍRKVI.

II.

Vhodnou cestou k cíli.)*

Má-li se v kterémkoliv oboru docílití úspěchu, je nutna racionalisace práce, je potřeba tuto systematicky utřídit, účelně rozvrhnout postup, je nezbytna netoliko zkušená prakse, nýbrž neobejdeme se ani bez teorie. Nejinak tomu jest i v činnosti, jednání, životě církevním. Tím se zabývá theologie ve svých jednotlivých oborech. V době atheistického materialismu, positivismu, v době rozvoje věd empirických, zvláště přírodovědeckých, v éře nevšedního rozkvětu věd technických, kdy člověk upíral svůj zrak k oblastem přizemním, nechtěje uznati superiority duchového principu životního, vyšších měřítek a hodnot ze světa nadempirického, transcendentního, odkud zaznívají metafysické problémy se závanem pravd z dálav věčnosti, v těch dobách ovšem i věda o absolutních pravdách a hodnotách byla podceňována a opomíjena. Ale v současné době ideové bezradnosti a mravního úpadku, na přelomu nevyhovujících sociálních řádů a rozbité hospodářské soustavy států ozývají se vedle technokracie, přestavby řádů sociálních, hospodářských a politických i hlasy, zdůrazňující zřetele dosud opomíjené: ethokracie, metafysika i theokracie. Znamenáme vzrůstající cenu útočiště lidstva v přístavu pravd a hodnot náboženských, čili jak konstatoval filosof Rádl i Kozák: lidstvo nabývá *vždy více porozumění pro filosofii i theologii*. Vlna relativismu vede ku „hřebíku“ a lidstvo přece jen touží po štěstí a životní radosti.

V době historicko-kritické vlny v theologii neb vzedmuté vlně theologického individualismu těšily se nejvíce sympatiím a uznání po opadlých vodách ortodoksie, kdy kvetla theologie systematická: obory církevních dějin a věd biblických. V poslední době, kdy se zdůrazňují zřetely sociální a rozkvetla netušeně sociologie, věda o struktuře a problematice společenských útvarů, vystupuje více do popředí uznání na světovém jevišti společenských kolektivů zneuznávaná a značně válečnými událostmi diskreditovaná *církev* a nauka o její funkci a její struktuře, o jejím vnitřním životě. Církev a její theologové se počali více obíratí popelkou mezi theologickými obory: podceňovanou a přehlíženou v ústraní, do něhož byla módními zálibami a aspekty zatlačována, t. j. *praktickou theologii*. Prívlastek „praktická“ je v očích některých ještě trochu odiosní. Pro některé jsou sympatičtější jiné

---

*) Druhá část delší serie článků „Výchovou k lepší církvi“ br. Dr. R. Urbana, jež předčasnou a náhlou smrtí autorovou stala se nedokončenou a poslední.

Pozn. red.

obory, zvláště se zvucsými názvy moderních oborů, jež se zabývají studiem náboženského fenomenu, na př. věda o náboženství, filosofie nábož., psychologie neb sociologie náboženství. Pro typy lidí s tendencí intelektualistickou znamená praktická theologie něco, co je málo spekulativní povahy a souvisí se všedním životem. Ale právě tento všední a drsný život dnešního lidstva i církvi v nynější době všestranné krise potřebuje nejvíce tohoto theologického oboru, jehož úkolem je sloužiti církvi, aby tato plnila své poslání v křesťanské společnosti: uskutečňovati, upevňovati a šířiti na zemi Boží vládu, království jeho věčné pravdy a svaté vůle, aby rozjasnilo se oko člověka v důvěře v jeho otcovskou péči, aby naplnila a rozehrála se všechna lidská srdce láskou k jeho ideálu a ke všem synům a dcerám člověka, aby na světě bylo více radosti a spokojenosti. Někteří si stěžovali do ztrnulosti, koženosti a neužitečnosti církví, jež se neosvědčily ve svém spásonosném poslání, protože ulpívají na mrtvé liteře zkostnatělých dogmat a přežilých tradic, že zkameněly ve svém ztrnulém pohledu do minulosti biblického zjevení a minulých zlatých časů své slávy.

Nuže, praktická theologie se jeví bystrým a kritickým pozorovatelům moderního života *nejtěsnějším, organickým pojítkem všech theologických oborů se životem*, všedním a svátečním, jenž obojí je dnes drsný a těžký, obestřen temnými perutěmi známých příšer, které nad ním hrozivě se snášejí. Praktická theologie nejvhodnějšími slovy a časově příléhajícími formami a metodami staví tápajícimu a tonoucimu lidstvu před zoufající jeho zrak vznešený a povzbuzující cíl křesťanské víry a z tíživého napětí ideálu a empirické skutečnosti odvozuje podle svého teleologického svérázu pro církev pravidla a vhodné prostředky k dosažení jejího cíle. Může býti něco životnějšího, časovějšího a důležitějšího? Plným právem nazval ji německý filosof a theolog Dr. Fr. Schleiermacher korunou theologického studia, zatím co K. Barth nazval theologii systematickou (dogmatickou) jeho vrcholem. Je korunou, ježto těží, přejímá a zužitkuje výsledky všech theologických oborů i jiných oborů vědních, aby jich používalo pro realizování svého zvláštního úkolu jako svých pomocných disciplín. Ovšem, aby byla praktická theologie náležitě oceňována, aby se náležitě uplatňovala, musí být správně a zdravě pojímána. Není to jen odborná dílna pro výrobu technických opatření neb odborných, stavovských zkušeností a praktik. Musí to býti obor, který promyšleně, podle vědecky odvozených hledisek a měřítek ze svého speciálního úkolu, podle racionálně pracovaných pravidel, systematicky sestaveného třídění a plánu i na podkladě metodologie vědecky založené práce volí nejvhodnější, *cíl i nejúměrnější a proto nejúčinnější prostředky* a hledá úspěšné cesty. A je třeba pro vnitřní život a úspěšnou činnost církve theorie, vědeckého zpracování? O tom není nejmenší po-

chyby u toho, kdo uváží, že taková vznešená a důležitá práce se nemůže ponechat konjunktuře, náhodě, ani náladě neb libovůli těch, jejichž péči bývá práce ona ex offio svěřena, nebo těch, kteříž svou výmluvností a obratností se dovedli snadno dostat k slovu neb dveřím rozhodujících činitelů.

O uskutečňování Kristových zásad, o zvěstování jeho radostné zvěsti, o budování ráje na zemi, o snaze snést nebe na zemi nemůže rozhodovati konjunktura, zřetel světský, ani náhoda, nálada nebo „Hausverstand“. *Uskutečňování úkolu církvi mezi lidmi vyžaduje úměrných a ze vznešeného úkolu odvozených* a na podkladě staletých zkušeností a pozorování života sestavených pravidel ve všech jeho složkách a třídách, podle jeho tužeb a bolestí: toť zvláštním úkolem praktické theologie. Do jejího oboru spadá též i výchova lidu a mládeže ve vzpomenutých dvou odboch jejích: duchovenské péči, o níž se zde zmiňují jen pod zorným úhlem tematu o výchově mládeže. Veškera činnost církvi i v těchto dvou pracovních výsecích usměrňuje cílem, kterému všechny církve společně slouží. Mimoto však každá církev i naše má odlišný ráz, má zaostření speciální podle jejího charakteru v národě, v němž je konstituována a v podružnostech zbarvena národním svérázem, jak nás o něm poučuje náboženská jeho vlastivěda (d. religiöse Volkskunde), náboženská psychologie a sociologie. Těmito jakož i výše uvedenými vědními obory se praktická theologie obírá jen potud, pokud jejich výzkumů může použít, aby jimi své církvi mohla posloužit a pomocí uskutečňovat její poslání v národě a lidstvu. Zabývá-li se na př. naukou církve, činí tak jen potud, pokud jí potřebuje, aby její církvi formulované pravdy co nejvhodněji učinila přístupnými lidu a jmenovitě mládeži. Podobně i pěstuje mravouku církevní, aby její zdravá životní pravidla a zákony co nejpůsobivěji vstúpila do srdcí členstva své církve, aby výchovou převychovala a povznesla tvářnost její. To jest předním a hlavním úkolem praktické theologie v církvi. Vše jí musí zajímat, čím myslí, že by prospěla, a to svému úkolu, přede vším musí varovat, co by podle jejího soudu mohlo náboženskomravnímu povznesení, zvrucnění zbožnosti členstva uškoditi.

V době rozvětvené sekularisace vzdělanosti vniká mnohdy světský duch i do církevního života, takže výchovný úkol církvi vůči svým členům se zvenku značně ztěžuje a někdy i nevěreckými závanými ohrožuje. Není divu, že všechny církve onu velkou zvěst Mistrovu o jednom ovčinci a pastýři²¹⁾ vidí někdy se snad více vzdalovat, než přibližovat, nebo aspoň slyší ji jako hudbu nejjzdálenější, nadpozemské budoucnosti. Přicházejí všechny k poznání, že musejí napnout všechny výchovné síly mezi svými

²¹⁾ Ja. 10, 16.

členy i mimo ně a život mezi nimi modlitbu ducha jednotnosti²²⁾ pracovní pospolitosti a vzájemné služby k soustředění všech sil proti rozmohlému sekularismu, nevěře a hmotářství jako společnému nepříteli, který spoléhá a těží z rozděleného království a domu rozdvojeného.²³⁾ Proti mocnému nepříteli nevěry hledají církve styčné body pro společnou obrannou spolupráci. Přehlížejí se rozdíly, jež vytvořily věky lidské přirozenosti v ohledu víry a organizace, neb se zdůrazňuje to, co spojuje, a tlumí se to, co rozdvouje a oslabuje. Církve si uvědomují, že mají být organicky spolupracujícími údy na společném Kristově těle.²⁴⁾ Vznikají partikulární unifikační proudy, mezicírkevní federace, svazy a světová ekumenická hnutí s různými názvy, ale s dominantním společným sjednocujícím úsilím.

Zatím co římská církev nedovede se přenést přes supremaci papežovu a nauku o své samospasitelnosti jako *beatae possidentis* pravdy Kristovy i Boží, dovedly všechny ostatní církve dokázati opravdové *porozumění pro nejširší základnu kooperace* na podkladě evangelické katolicity a nejpálčivějších otázek, jež doléhají v nejvyšší míře na křesťanskou společnost ve smyslu zemř. upsalského arcibiskupa a. v. Dr. N. Söderbloma a podle světově známé Stockholmské konference z r. 1925, které se i naše církev činně byla účastnila a stále je činnou v Ekumenické radě pro praktické křesťanství (Universal Christian Concil for Life and Work) doma i za hranicemi. Mimo to vytvořena i základna užší pro sjednocení křesťanských církví na podkladě „víry a zřízení“ (on Faith and Order) v duchu světové konference v Lausanne z r. 1927, které se naše církev rovněž byla zúčastnila a je dosud zastoupena i v Pokračovacím výboru jejím (Continuation Committee of the World Conference on Faith and Order). Domnívám se však, že úspěchy z této převážně dogmatické základny jsou možny až v daleké budoucnosti a po přijatém učení ČČS na církevním sněmu r. 1931 i naše zastoupení ve sjednocovacím hnutí na této základně je spojeno s nemalými potížemi. Zato úzce se naše církev spojila a horlivě uplatňuje na mezinárodním i domácím fóru ve Světovém svazu pro svobodné křesťanství a náboženskou svobodu (The International Association for Liberal Christianity and Religious Freedom), které netrvají na křesťanské víře „ve smyslu starokřesťanské, tridentinské nebo reformační orthodoksie“, nýbrž „hledají pramen víry v Novém zákoně podle nejlepšího vědomí a svědomí dětí našeho věku.“ Tak se vyjádřil o tom referent o mezinárodních církevních stycích naší ČČS ve své knize „Duchovní ideály“.²⁵⁾ Církve, organizované ve Světovém svazu, zdůrazňují, prý, náboženskou svobodu, snášelivost a

²²⁾ ib. 17, 21.—23.

²³⁾ Lk. 11, 17.; 12, 25.; Mk. 3, 24.

²⁴⁾ I. Kor. 12, 20.

²⁵⁾ Dr. F. M. Hník, I. c. 300.

skutečný náboženský pokrok. Odtud tedy vane svěží vzduch svobody a volnosti do církevního života.

Která hlediska rozhodují o výběru pro mezicírkevní spolupráci? — Na prvý pohled je patrné, že pro součinnost ČCS s jinými církvemi rozhoduje ideová, tedy v prvé řadě *dogmatická příbuznost*. V tomto ohledu jsem již výše naznačil, že praktický theolog se zabývá naukou či ideovou stránkou jenom tehdy a potom, aby nauku ČCS co nejvhodněji a nejsnadněji vnesl do mysli a srdcí církevního členstva, přejímá prostě církevní nauku jako vytvořený společný církevní majetek. Na prvém místě o ideové příbuznosti a vhodnosti pro navázání styků naší církve s církvemi jinými má slovo systematický theolog, který může býti od církevních kruhů slyšen s obzvláštním prospěchem. Ale je nám všem dobře známo, že všechny theologické obory a veškerá činnost církevní se posuzuje netoliko podle hlediska ideovosti několika jednotlivců, nýbrž veškerá nauka církve má býti duševním majetkem celku, tedy i nejširších vrstev lidových, nejen pokud tyto ústavní cestou byly svůj souhlas nebo nesouhlas v ohledu věroučném projevíly, nýbrž i pokud ten je rozhodujícím kruhům empirickou cestou i odjinud znám. V církvích je demokracie mnohem citlivější a jemnější než demokracie politická, světská, a pravda křesťanská se v ní nedá snadno objevit obvyklým hlasováním. A konečně účel nauky, na základě slova Božího v Písmě sestavené nelze hledati v ní samé, nýbrž i ona slouží eis oikodomén, an aedificationem lidu, i ona slouží výchovným úkolům církve, ona také přivádí k posvěcení života.

Z toho vysvítá, že pro navazování styků církve s církevními útvary a osobnostmi zahraničními nerozhodují toliko, ani hlavně důvody rázu intelektualistického, nýbrž i důvody z jiné oblasti spirituální neméně důležité, totiž *emocionální a voluntární povahy*, jež pro odhodlání k činům a tvorbu křesťanské osobnosti, povahy a zbožnosti mají snad i větší význam, nežli důvody povahy pouze spekulativní či dogmatické. Nábožensko-mravní přínos, na př. *uročnost pobožnosti*, struktura bohoslužby a vůbec celé liturgie, duchovost homiletická, intenzita duchovního života, péče o spásu lidské duše, ráz modlitby a písně, láska k slovu Božímu v bibli, uslechtilost křesťanských zvyků a vřelost bratrského obecnství a j. padají zde více na váhu při vyhledávání zahraničních styků. Krátce, rozhoduje při tom *zřetel k věčnosti, aby navázání styků s cizinou prospělo výchově k lepší církvi, a to předem prospěch církve vlastní* a pak teprve prospěch církví jiných. A tu my jako církev mladá, stále ještě vězící v potížích začáteční nehotovosti a kvasu při různorodosti členstva a okolí, v němž žijeme, jednáme jenom úplně rozvážně, jestli se nerozptylujeme a nerozdáváme duchovní a výchovné energie jiným na úkor členstva církve vlastní. Pomímím v tomto pojednání úplně důvody

ideové či dogmatické příbuznosti a omezím se toliko na ohledy pro spojenectví s církvemi, jež spadají do oboru praktické teologie pod zorný úhel výchovného zisku, který i naši církev vy-
bízí, aby o spojenectví nerozhodoval „raptus“ z přechodné perifer-
ní motivace, nýbrž zřetely převážně duchovní: *nábožensko-
mravní plus pro výchovu k lepší církvi*. Z toho důvodu není se co
diviti, že církevní úřady postupují ve výběru zdravého a prospěš-
ného spojenectví s církvemi a náboženskými společnostmi s jistý-
mi výhradami a pokusnými zkušenostmi, neboť jsou si plně vědo-
my velké nesnáze a odpovědnosti.

A jak se to má tedy se *styky ČČS s jinými církvemi pod
úhlem nábožensko-mravního zisku či výchovného prospěchu
zbožnosti?* — Církevní sněm, jenž rozhoduje o celocírkevních zá-
ležitostech tak značného dosahu před forem domácím i cizím, do-
sud o tomto výběru spojenectví výslovně a závazně nerozhodl.
Ale ve Zprávě o I. řádném sněmu ČČS z r. 1924 čtu²⁶⁾: „Úkolem
jejím (církevě čs.) nyní bude, aby, nedotýkajíc se základních
oněch prvků, k vůli nimž křesťanství jest náboženstvím světovým
a mezinárodním, ve všem ostatním hleděla budoucí svoji věro-
uku a budoucí svoji etiku upravit tak, aby obnovené toto kře-
šťanství bylo přirozeným výronem rozumu a srdce českého člově-
ka. Tuto úlohu neobyčejně usnadňuje nám skutečnost, že takové,
přímo z národní naší podstaty vyvěrající náboženství, dávno
již máme. Ryze českým náboženským tímto útvarem jest dědic-
tví husitských a českobratrských našich předků, kteří v žalářích
pro ně strádali a na popravištích a ve vyhnanství pro ně umí-
rali . . . A proto ideje, jež z něho vypučely, jsou svérázným oním
květem náboženských idejí českonárodních. *Nositelkou a přecho-
vatelkou* těchto husitských a českobratrských tradicí jest česko-
bratrská církev evangelická. A tak není nám potřebí utíkat se
o patronát ani k církvi katolické, ani ruské, ani srbské, ani angli-
kánské, nýbrž potřebujeme přijati z rukou národní této církve
nádherný onen poklad našich otců a bude-li to jejím přáním,
pěstovati jej dále *společně s ní*.“ Tak promluvil referent za odbor
naukový, prof. Dr. K. Statečný na I. církevním sněmu, kterýž
jeho referát i připojenou resoluci s pochvalou schválil a přijal
i s touto ve „Zprávě“ proloženou větou: „O tyto tradice se opí-
rajíc, chce církev československá v reformaci, která našimi husit-
skými a českobratrskými předky byla započata, pokračovati a
přivésti ji k definitivnímu zakončení.“²⁷⁾ Tak promluvil náš nej-
vyšší zákonodárný sbor, takže nás to opravňuje v duchu toho
usnesení učiti naše členstvo mladé i dospělé dívati se na sester-
skou naši českobratrskou církev evangelickou, od níž jsme pře-
jali dědictví naší náboženské reformace, na jejímž základě chce

²⁶⁾ str. 40.—41.

²⁷⁾ l. c. 43.

CČS dále stavěti a zařizovati svůj vnitřní život. Od ní jsme se naučili se lépe modlit, vroucně k Bohu zpívat, od ní se učíme opravdové zbožnosti, čtení a oceňování bible . . . , jak asi otevřeně doznává Dr. Hník.²⁸⁾ A úmyslně zůstávám při jeho slovech, kterými on zaznamenává ve věčnou paměť slov patriarchy Dra Farského r. 1924, že „Věcné kritice evangeliků (Dr. Boháč a j.) vděčíme, že vedla k poznání pravdy a 8. ledna 1920 — k založení naší národní církve.“ Neobyčejně vřelými slovy přiznává Hník našim bratřím evangelikům „delší a nábožensky hodnotnou praxi osobní zbožnosti, životní kázně a odborného studia, takže se od nich máme čemu učit. Oni však chtějí, podobně jako církev československá, uvést živou víru křesťanskou jako kvas království Božího *do kulturně náboženského snažení našich dnů*. Jde jim též, a otevřeně se k tomu hlásí, o náboženství každodenního života více než o pouhou theologickou teorii.“ Nemůžeme tedy podle jeho třídění spatřovati v čbr. církvi evangelické opačný pól vzhledem k CČS podle přijaté definice našeho církevního sněmu z r. 1924. Podobně jako my, usiluje naplniti současné snažení mravní i poznání vědecké duchem Kristovým, jak se zachoval v . . .“, tak i oni vyvíjejí snahu obdobnou: „uvést živou víru křesťanskou . . . do kulturně náboženského snažení *našich dnů*.“ Podle toho nespatřuje ani br. Dr. Hník u čbr. církve evangelické žádného tvrdošíjného zpátečnictví, co by naší svobodomyšlnosti a pokrokumilovnosti překáželo v nejužším spojení s ní. Bylo by jen velmi případno a žádoucí, kdyby byl Dr. Hník svoje mínění doložil autoritativními svědectvími rozhodujících činitelů. Ještě používám slov z Hníkovy knihy,³⁰⁾ která byla vydána nákladem Ústřední rady a jejím usnesením zařazena jako povinná kniha pro archivy všech náboženských obcí CČS: „Zaujatost k evangelikům nutno překonat jako nežádoucí část minulé zatíženosti. Chybou příslušníků československé církve bylo, že jsme odsuzovali protestantismus *bez dostatečné znalosti* náboženského bohatství reformačního typu křesťanství.“ To jsou slova od referenta o zahraničních stycích církevních u Ústřední rady, našeho čelného sociologa a nadějného theologa zajisté významného dosahu.

Odovídá jim také i skutečnost? — Příležitostně vzpomínám vzájemné, ale většinou výpomoci se strany čsbr. církve evangelické vzhledem k nám na poli lidovému i školním v zemích historických i na Slovensku. Tak na př. mnozí faráři mají podobné zkušenosti jako já, jemuž farář čsbr. evangelický před časem na mnoha místech učival děti náboženství se zvláštním zřetelem k CČS. V r. 1921 jsem pro příslušníky naše i evangelické konal bohoslužby s promluvou na svátek M. J. Husa a pak po mně měl

²⁸⁾ l. c. 141. a n.

²⁹⁾ ibidem 143.

³⁰⁾ ibidem 142.

promluvu i čbr. evangelický farář, který byl přítomen mým bohoslužbám se svými lidmi. V r. 1925 byl jsem od našich církevních úřadů v Praze určen vykonat smíšený sňatek v evangel. chrámě v Praze I., u Salvatora, společně s pražským seniorem St. Čapkem a mít přednášku v Husově domě v Praze II. A na tomto oficiálním a zásadním poměru se až doposud ničeho nezměnilo. A pokud je mně známo, čerpáme stále ponejvíce z teoretické i praktické literatury náboženské z řad čsbr. evangelíků dosud, jak z knih theologických, tak i jejich časopisů periodických a pomůcek pastoračních či duchovenských, lidovýchovných vůbec a školních výchovných zvlášť. Na tom nemohou ničeho měnit in peius nahodilé snad osobní diference z běžného života, a stává-li se někdy něco, co by uvedenému oficiálnímu a zásadnímu poměru v ohledu lidovýchovné práce obou církví překáželo, tu je to třeba uváděti na pravou míru a do žádoucích mezí ve prospěch zbožnosti a náboženského výchovného zisku celku, aby prakse neodporovala teorii, skutečně vzájemné styky zásadnímu poměru, stanovenému církevním sněmem.

Naše církev je *v neobyčejně živých stycích se Světovým svazem pro svobodné křesťanství a náboženskou svobodu*. Jsou v něm účastny různé náboženské osobnosti, společnosti svobodomyšlné, církve, na př. unitářské, nezávislá církev na ostrovech Filipínských, neb moderněji orientovaná malá skupina v církvi anglikánské (Modern Churchmen's Union) v čele s děkanem svatopavelské katedrály v Londýně Dr. Ingem. Nejpočetnější jednotkou je v tom Svazu svobodných církví církev naše a filipínská. To znamená, že převážná většina protestantských církví zahraničních i čsbr. církev evangelická není ve svazu zastoupena a *straní se úzké spolupráce se Svazem* i s domácí církví unitářskou v čele s Dr. N. Čapkem. Všichni spobodomyšlní a pokrokumilovní členové Svazu zdůrazňují svobodu, snášenlivost, starokřesťanskou víru evangelia v souladu se současnou vědou.

Úzkou spoluprací se Svazem svobodných a unitářských církví lze jen vítati jako přirozený projev sdílnosti příbuzného přesvědčení a vzájemné duchovní podpory. Jen nesmíme ani v budoucnosti postupovati méně opatrně než činíme v přítomnosti, abychom snad někdy pro spojence vzdálené neztráceli spojenců domácích. Neuškodí snad, jestli jsem v této jubilejní úvaze připomenul, co jsme přijali od čsbr. církve evangelické v ohledu zbožnosti pod úhlem výchovným. Rozhodujícím vždy zde bude, zda by naše možné a třebas nesporné úspěchy zahraniční byly vždy vyváženy a uplatněny též plně i na půdě domácí, kde se ocitáme v nejprudším často boji na dvou frontách s klerikalismem a atheismem. Nebylo by rozvážno zapomínat, z které literatury mohou nejvíce čerpat naši faráři a učitelé náboženství a organizační pracovníci ve své svízelné denní práci výchovné. Souhlasím, že

nestačí oproštění od dogmatických formulí, ale je nutno současně to, co odmítáme, nahradit novým, dokonalejším zdrojem duchovní energie.³¹⁾ Na církevném sněmu r. 1924 a 1931 jsme si zvolili pevnou linii, kterou nelze často a překotně měnit bez neblahých vlivů výchovných na charakter našich lidí, ačkoliv uznávám, že „není člověk pro sobotu, ale sobota pro člověka“. Čerpejme živé vody ze studnice národní reformace se zřetelem na neustálý tok života, jenž plyne s ustavičnými změnami a obměnami! Při tom zůstaneme svými a nezávislími ve zdravém vývoji, neztratíme pak nikdy vlastní košile pro vzdálenější kabát a neochudíme se tak o nejbližší a nesporné výchovné hodnoty, jež nám vydatně pomáhají v našem opravdovém úsilí o lepší církev budoucnosti.

Na rozčerené hladině světa mocně se vzedmula vlna sekularismu. Budeme na stráž, abychom neztroskali ani v temném víru reakce, z níž jsme se tak pracně probíjeli, ani neuvízli na neplodné mělčině zvětralého a zesvětšělého křesťanství extrémních levých směrů, jak se to stalo nedávno v Německu s t. zv. „Německým křesťanstvím“ k naší výstraze. Bude nám zajisté učitelem apoštol Pavel, který sice napsal ke Galatským³²⁾: „Itaque, fratres, non sumus ancillae filii, sed liberae: qua libertate Christus nos liberavit. State, et nolite iterum ingo servitutis contineri“, také Kristus, jenž pravil:³³⁾ „Vos estis sal terrae. Quod si sal evanuerit, in quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus.“ Není to ovšem tak snadným, najít vždy v rozmanitých příležitostech a potřebách zdravé východisko a šťastný výchovný směr ve statisíco- vých zástupech různých názorů a povah, ale virtus in infirmitate perficitur,³⁴⁾ neboť omnia possum in eo, qui me confortat.³⁵⁾

*

Připomenuli jsme si, jak těžká je výchova a převýchova naší církve v kritické současné době a v prostředí, v němž doufáme získávat proselyty. Práce naše potřebuje pevné linie, systému v plánu, vědecky propracovaných prostředků a moudré rovnováhy v hledání domácích i cizích spojenců a pomocníků na cestě k cíli. Kde jich nejvíce potřebujeme, tam je nejusilovněji hledejme, neboť vítězství docílíme jen tam, kde je pro nás nejúpornější boj!

Dr. R. Urban.

31) Hník I. c. 110. n.

32) 5, 1.

33) Mt. 5, 13.

34) II. Kor. 12, 9.

35) Filip. 4, 13.